

Työväentutkimus vuosikirja 36, 2022

Taistelu työstä

Reima Launonen. Taistelu työstä: Kohti inhimillistä työelämää. Tammi, 2021. 288 s. ISBN 9789520423063.

Reima Launonen työskentelee liikkeenjohdon konsulttina Filosofian Akatemiassa. Hänen erityisosaamisalueitaan ovat muiden muassa itseohjautuvuuden, mielekkään työn ja yhteiskehittelyn kysymykset. Launosen tuore kirja sivuaa näitä teemoja, mutta siinä otetaan kantaa laajemminkin suomalaisen työelämän tilaan ja tulevaisuuteen. Tekijä ennakoi, että lähivuosina tehdään isoja ratkaisuja, jotka määrittävät työelämän suuntaa. Launonen haluaa nostaa keskusteluun joukon kysymyksiä, jotka hänen mukaansa ratkaisevat, mihin suuntaan työelämä lähtee muuttumaan. Kirja jakautuu kuuteen lukuun, joissa käsitellään työn merkitystä ihmiselle, työelämän arvoja, johtamista, eriarvoistumista, työn yhteiskunnallista merkitystä ja työn tulevaisuutta. Ensimmäinen luku pohtii työn merkitystä ihmiselle. Siinä ovat keskiössä motivaatioon vaikuttavat tekijät. Sosiologina analysoisin työn merkityksiä kuitenkin vähän toisin. Yhteiskunnassamme työ, yleensä palkkatyö, on keskeinen toimeentulon lähde. Palkalla, taiyrittäjätulolla, on siten iso merkitys suhtautumisessa työhön. Tutkimustieto kertoo myös, että työssä voimme toteuttaa ja kehittää itseämme sekä näyttää osaamistamme. Lisäksi työ tuo mukanaan tärkeitä ihmissuhteita. Launonen kiinnittää huomion myös työstä vieraantumiseen. Tämä on tärkeä havainto. Tylsää ja pakkotahtista työtä voitaisiin muuttaa motivoivammaksi monesti hyvinkin helposti, mutta tämä edellyttää rohkeita muutoksia johtamiseen ja työn organisointiin. KIRJA-ARVIOT129

Toisessa luvussa keskustellaan työelämän arvoista. Tässä luvussa kirja puhuttelee poimoja. Tekijä huomauttaa aivan oikein, että työpaikoilla kaikkien kilpailu on viritetty liian kireäksi, minkä lisäksi yksilön vastuuttaminen ja syyllistäminen on lisääntynyt. Tilanteen korjaamiseksi Launonen esittää joukon konkreettisia ohjeita johtajille. On tärkeää huomata, että työelämä on joukkuepeliä, jossa lopputulos perustuu koko joukkueen sitoutumiseen ja tekemiseen. Kolmas luku keskittyy johtamiseen. Launonen kritisoi näkemystä, jonka mukaan menestyvät johtajat ovat jotenkin yliverkaisia yksilöitä ja tätä kautta lunastaneet asemansa. Sen sijaan hän korostaa jaettava johtajuutta ja sitä, että jokaisella työntekijällä tulisi olla valtaa omaan työhönsä. Tällaista ajattelua tulisikin edistää suomalaisessa työelämässä. Neljäs luku kiinnittää huomion eriarvoistumiseen. Siinä näkökulma laajenee koskemaan koko yhteiskuntaa. Tässä luvussa Launonen olisi voinut pohtia taloudellisen eriarvoisuuden kasvua. Suomessa kaikkein rikkaimmat ovat rikastuneet vinhaa vauhtia, ja pienituloisten ansiot junnaavat paikallaan. Samaan aikaan sosiaalisen kohoamisen mahdollisuudet, ennen muuta sukupolvittainen kohoaminen, ovat vähentyneet. Eriarvoisuus kasvaa, koska työelämän valta ja auktoriteettisuhteet ovat edelleen hyvin jäykkiä. Viidennessä luvussa Launonen tarkastelee työn yhteiskunnallista merkitystä. Luku puolustaa pohjoismaista hyvinvointimallia hyvän työelämän mahdollistajana. Tämä on tärkeä huomio. Koulutusjärjestelmämme tuottaa osaavaa työvoimaa eri tehtäviin, meillä on hyvin toimivat työelämän instituutiot, ja työelämää luonnehtivat vahvat luottamussuhteet. Näiden elementtien varaan on hyvä rakentaa myös menestyvien yritysten tulevaisuutta. Kirjan viimeinen luku nostaa esiin työn tulevaisuuden. Luvussa Launonen esittää kymmenen teesiä paremmasta työstä. Nostan niistä esiin mielestäni tärkeimmät. Työtä voidaan kehittää, ja työn tulisi olla tekijälleen motivoivaa ja

merkityksellistä. Ihminen on ainut eläin, joka pystyy työvälineiden avulla muokkaamaan ympäristöään. Työ on meille tärkeä tekemisen muoto, sitä kannattaa kehittää. Parempaa työelämää rakennetaan yhteistyön avulla. Siksi valtaa tulisi jakaa työelämässä nykyistä tasaisemmin. Emme tarvitse sankarijohtajia vaan jaettua johtajuutta. Työelämän polarisaatio perustuu johtajien tekemiin päätöksiin, mutta sitä voidaan muuttaa. Myös vaurauden jakautumista voidaan muuttaa, kyse on poliittisista valinnoista. Suomessa on käyty työelämää koskevaa tieteellistä keskustelua noin sadan vuoden ajan. Tämä keskustelu käynnistyi aikanaan Taylorin tieteellisen liikkeenjohdon oppien vauhdittamana. Systemaattista yhteiskuntatieteellistä tutkimusta on tehty noin 70 vuotta. Nykyisin työelämän tutkimus on yksi tärkeistä yhteiskuntatieteiden tutkimusaloista. Työelämästä julkaistaan myös paljon populaaria kirjallisuutta. Tällaista ovat esimerkiksi erilaiset johtamiseen, työhyvinvointiin ja organisaatioiden kehittämiseen suuntautuneet oppaat. Launonen työskentelee työelämän kehittäjänä ja konsulttina ja valmistele työelämän kysymyksiä käsittelevää väitöskirjaa. Hänen teoksensa Taistelu työstä asemoituu johonkin tieteellisen tutkimuksen ja kehittämisoppaiden välimaastoon. Kirja nostaa esiin keskeisiä työelämän kysymyksiä. Se on suunnattu pikemminkin yritysten ja työorganisaatioiden johto ja asiantuntijatehtävissä työskenteleville kuin tutkijoille tai opiskelijoille. Teosta mainostetaan tiekarttana inhimillisempään ja tasa-arvoisempaan työelämään. Tekijä hyödyntää tuoretta työelämää koskevaa kansainvälistä ja kotimaista tutkimusta. Kyse ei kuitenkaan ole tieteellisestä tutkimuksesta vaan sekasikiöstä, joka yhdistelee erilaisia ajatuksia, teorioita ja tutkimuksia Launosen omiin kokemuksiin. Kansainvälisessä verrannossa suomalainen työelämä on huippuluokkaa. Meillä on osaava työvoima, osaavia johtajia, toimivat instituutiot ja harvinaisen vahvat luottamussuhteet eri toimijoiden kesken. Työelämä voisi olla vieläkin paremmalla tolalla, jos Reima Launosen esittämiä teesejä ruvettaisiin todella ottamaan työpaikoilla käyttöön. Toivon, että tekijän tapa kirjoittaa puhuttelee päätöksentekijöitä.

Harri Melin, professori emeritus, Tampereen yliopisto